

NE NA LC DD **NT** VU EN CR RENära hotad (NT)
B2b(ii,iii,iv,v)

Klass: *Lecanoromycetes*, **Ordning:** *Ostropales*, **Familj:** *Gyalectaceae*, **Släkte:** *Gyalecta* (kraterlavar), **Art:** *Gyalecta subclausa* - liten kraterlav Anzi **Synonymer:** *Gyalecta elegantula* Müll.Arg., *Gyalecta rosellovirens* Nyl.

Kännetecken

Liten kraterlav karakteriseras av en tunn, kornigt skorpformad, vanligen grågrön bål, som kan bli upp till ett par decimeter stor. Apothecier, som är något nedsänkta i substratet, är gräddgula till blekt orangefärgade och upp till 0,3 mm breda. Sporererna är 10–16 µm långa och murformade. Den snarlika arten kraterlav *Gyalecta jenensis* har större, ca 0,5 mm breda apothecier och 15–24 µm långa sporer.

Utbredning och status

Liten kraterlav blev funnen i Östergötland (Krokek) och Södermanland (Kvarsebo) i början av 1900-talet, och är dessutom funnen på Öland (3 lokaler) och Gotland (7 lokaler) sedan slutet av 1980-talet. Den är inte återfunnen i Östergötland och Södermanland trots att den har eftersökts. Eftersom arten har små fruktkroppar och ofta växer svåråtkomligt kan den vara förbisedd. Den är i övrigt rapporterad från Finland där den är rödlistad som Försvunnen och Centraleuropas bergsområden.

Ekologi

Liten kraterlav växer på kalksten på alvarmark eller i öppen skog. Den föredrar skuggiga lodytor till överhäng som i karstsprickor, källmyningar och klippspringor. Mikroklimatet har hög luftfuktighet. På Gotland (främst Karlsöarna) har den även blivit funnen rikligt på undersidan av klapperstenar, precis i zonen där stenen är i kontakt med underlaget. På Öland är den på en lokal funnen på ett kalkstensblock i ett öppet rikkärr.

Hot

Det största hotet är troligtvis igenväxningen av öppna alvarmarker. Vid jämförelser av nya och gamla kollektorer tycks det som om kalkstenen idag oftare har algpåväxter, en trolig effekt av ökat kvävenedfall. Detta kan utgöra ett hot mot arten liksom mot andra arter på kalksten i lägen med hög luftfuktighet. I betesmarker med högt betestryck kan djurtramp skada lavvegetationen, men eftersom liten kraterlav ofta sitter skyddat, exempelvis i karstsprickor bedöms det inte som ett hot. De positiva effekterna av betet för att hålla markerna öppna överväger stort eventuella tramskador. Stödutfodring kan utgöra ett hot om det sker i närheten av artens förekomster, både p.g.a. ökat djurtramp och tillförseln av kväve.

Åtgärder

En försiktig röjning kan vara aktuell på lokaler som växer igen. Vid röjning är det viktigt att undvika körskadorna och att inte elda röjningsavfall på eller nära artens förekomster. Arten är skyddad på en lokal på Öland (naturvårdsområde vid Tornrör), samt två på Gotland (naturreservat på Stora och Lilla Karlsö).

Övrigt

Utländska namn – FI: Vuorivahajäkälä.

Litteratur

Fröberg, L. 1989. *The calcicolous lichens of the Great Alvar of Öland, Sweden*. Akademisk avhandling, Lund.
Poelt, J. 1969. *Bestimmungsschlüssel europäischer Flechten*. Cramer, Lehre.

Författare

Lars Fröberg 1999. © ArtDatabanken, SLU 2005.